

Kahekümne esimene rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Brasília (Brasília), 23.–31. juuli 2024

Individuaalvõistluse ülesanded

Ülesannete lahenduse vormistusreeglid

Ärge kirjutage ülesandeid ümber. Lahendage iga ülesanne eraldi lehel (lehtedel). Kirjutage lahendatava ülesande number, oma koha number ja nimi igale ülesande lahenduse lehele eraldi. Ainult sel juhul on Teie tulemuste täpne arvestus garanteeritud.

Kui pole kästnud teha teisiti, peaksite kirjeldama mustreid või reegleid, mida materjali põhjal olete tuvastanud. Vastasel juhul Te ei saa lahenduse eest täispunkte.

Ülesanne nr 1 (20 punkti). Siin on mõned verbivormid korjaki keeles ning nende eestikeelsed tõlked:

1. tǝjekmiŋŋǝnet	ma hakkam püüdma neid _(kaks)
2. kekmiŋŋǝnew	sa püüad neid _(mitm)
3. mǝtǝlhun	me _(kaks) nägime teda
4. kujguyŋet	sa hammustad neid _(kaks)
5. kinuhǝŋŋǝtǝk	te _(kaks) ootate mind
6. nekmitǝn	nad püüdsid teda
7. mǝtkolholaŋǝn	me _(mitm) näeme teda
8. mǝtuhǝnnet	me _(kaks) ootasime neid _(kaks)
9. enaŋŋevlatǝk	te _(mitm) saatsite mind
10. tuhettǝk	ma ootasid teid _(kaks)
11. mǝccuhǝŋŋǝtǝk	me _(kaks) hakkame ootama teid _(kaks)
12. inekmittǝk	te _(kaks) püüdsite mind
13. tǝjelleŋǝn	ma hakkam juhtima teda
14. nekulhuŋnew	nad näevad neid _(mitm)
15. najalholatǝk	nad hakkavad nägema teid _(mitm)
16. mǝccǝŋŋivŋǝnew	me _(kaks) hakkame saatma neid _(mitm)
17. neŋŋǝŋivŋǝnet	nad hakkavad saatma neid _(kaks)
18. mǝccallalatǝk	me _(kaks) hakkame juhtima teid _(mitm) , me _(mitm) hakkame juhtima teid _(mitm) , me _(mitm) hakkame juhtima teid _(kaks)

(kaks) = kaks inimest
(mitm) = kolm või enam inimest

(a) Tõlkige eesti keelde:

19. kulleŋǝn
20. jinejguyŋtǝk
21. tekminnew
22. tǝjohallatǝk
23. mǝtkonŋevlaŋǝn

(b) Tõlkige korjaki keelde:

24. sa hakkad nägema neid_(kaks)
25. me_(mitm) hammustasime teda
26. te_(mitm) püüate mind
27. nad saadavad teid_(kaks)
28. te_(kaks) juhtisite mind

△ Korjaki keel kuulub tšuktši-kamtšadali keelkonda. Seda keelt räägib umbes 1665 inimest Siberi idapoolseimas otsas. $\text{ǝ} \approx \text{õ}$. $\text{c} = \text{tš}$ sõnas *tšello*. g on *hh*-hääliku heliline vaste. $\text{j} = \text{j}$ sõnas *jõgi*. $\text{ŋ} \approx \text{nj}$ sõnas *konjak*. $\text{ŋ} = \text{n}$ sõnas *kang*. h ja w on kaashäälikud.

—Ivan Deržanski

Ülesanne nr 2 (20 punkti). Siin on mõned sõnühendid hatsa keeles ning nende eestikeelsed tõlked. (Vt pilte järgmisel leheküljel.)

1. chutisa zzokwanako	kaelkirjaku kael
2. athuitcha slimibii	meeste kirves (mee korjamiseks)
3. panjubeema popho	isase impala l. transvaalensis-mugulad
4. do'aikuitcha sisimibii	lõvide V. macrorhyncha-mugul
5. uphukwabiitcha zzokwanabii	isaste kaelkirjakute jalad
6. chutikoma beggau	isase elevandi kael
7. uthumeckoeta dlakwebee	tüdrukute oda
8. makokoma erati	poisi madal lai keedupott
9. midlabiisa neeko	paavianide luud
10. dungubiima hazzake	varga (mehe) isased sebrad
11. athobeema sleme	mehe kirved (küttepuude raiumiseks)
12. uphukwakosa beggauko	elevandi jalg
13. shumusa nqeko	emase leopardi V. pseudolablab-väät
14. gogogogoma uhuyiti	võõra mehe flamingo
15. uthumesa dlakweko	tüdruku pikk oda
16. do'aisa sesemeko	emase lõvi V. macrorhyncha-väät
17. midlaitcha niibii	isaste paavianide luu
18. garibieta akhwitibee	naiste veoautod

(a) Leidke õiged vastavused:

19. wiriko	A. sabad (nt leopardidel)
20. roobee	B. peenike oks
21. mu'a	C. sarved (nt dikdikidel)
22. zzahubii	D. lühike jäme juur

(b) Tõlkige eesti keelde:

23. gariko
24. makubii
25. hazzakeko
26. dongobee
27. zzahoko
28. nqibii

(c) Tõlkige hatsa keelde:

29. flamingo jalg
30. sebra V. pseudolablab-mugul
31. isaste impalade sarved
32. võõraste naiste jäme toigas
33. poiste kõrge keedupott
34. impala pikad peenikesed juured

△ Hatsa keel on isolaatkeel. Seda keelt räägib umbes 1000 inimest Tansaania. **ch, dl, gg, khw, kw, nj, nq, ph, sh, sl, tch, th, w, y, zz** on kaashäälikud. ' = q võrukeelses sõnas *kalaq* (õhuvoolu lühike katkestus kurgus). Teineteisele järgnevad identsed täishäälikud hääldatakse eraldi (vahele tuleb ').

Ipomoea (I.) transvaalensis, *Vatovaea (V.) pseudolablab* ja *Vigna (V.) macrorhyncha* on ronitaimed, millel on söödavad, paksenenud maa-alused varred, mis meenutavad kartulit ja mida nimetatakse mugulateks. Nende taimede vahelised erinevused ei ole selle ülesande lahendamisel olulised.

—Samuel Ahmed

kaelkirjak

impala

dikdik

lõvi

flamingo

paavian

elevant

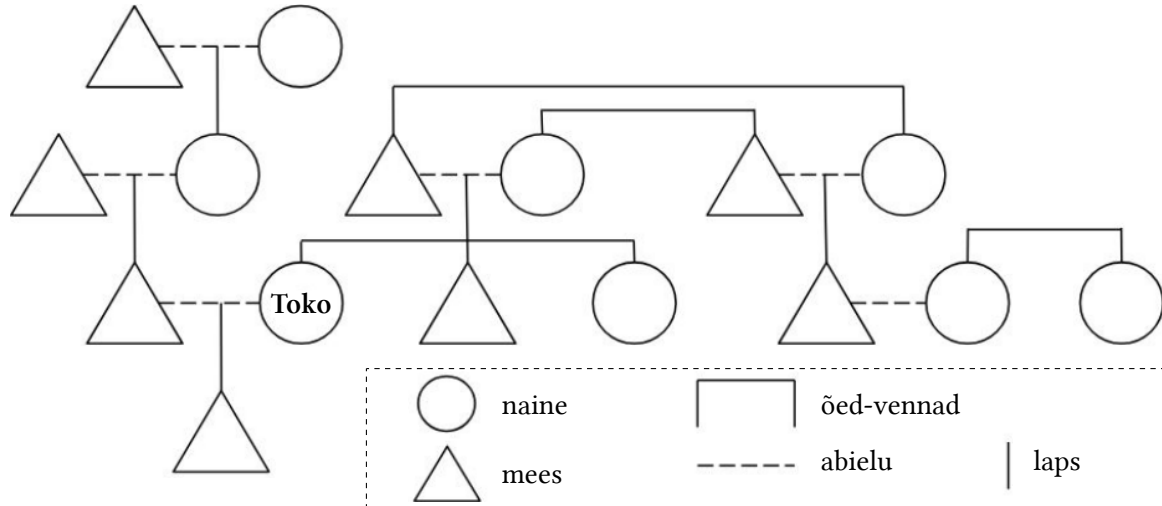

sebra

leopard

Ülesanne nr 3 (20 punkti). Te näete siin ühe komnzo keelt kõneleva pere sugupuud ning sellega koos väiteid üksikute pereliikmete omavaheliste suhete kohta. Vennad ja õed on esitatud vasakult paremale vanuse järgi kahanevalt. Ühe pereliikme, **Toko**, koht on teada.

1. Wafine Kuraiane nge rä.
2. Mea Gwamane bäiñaf yé.
3. Naimr Tokoane ñame rä.
4. Mea Wimsane ñafe yé.
5. Marua Kuraiane enat yé.
6. Naimr Gwamane ...①.
7. Abia Maragaane ñäwi yé.
8. Tawth Kuraiane zath yé.
9. Trafe Wafineane ñame rä.
10. Marua Maragaane zath yé.
11. Tawth Meaane ...②.
12. Abia Gwamane yamit yé.
13. Tawth Wafineane nge yé.
14. Wafine Maragaane zath ñare rä.
15. Kurai Wafineane ñafe yé.
16. Trafe Tawthane ...③.
17. Mea Maragaane zath yé.
18. Nfiyam Wimsane bäiñam rä.
19. Wims Gwamane yamit rä.
20. Maraga Tawthane ...④.
21. Skri Gwamane ñafe yé.
22. Naimr Maragaane zath ñare rä.
23. Maraga Tokoane nge yé.
24. Abia Tokoane ngth yé.
25. Toko Wimsane nane rä.
26. Toko Gwamane yamit rä.
27. Maraga Wafineane zath yé.
28. Nakre Wimsane yumad rä.
29. Abia Wimsane nane yé.
30. Mabata ...⑤ ngth ...⑥.

- (a) Täitke sugupuu.
 (b) Täitke tühjad kohad (1–6).
 (c) Järgmine väide on vale. Seletage, miks, ja parandage viga.

31. Skri Abiaane ñäwi yé.

△ Komnzo keel kuulub yami keelkonda. Seda keelt räägib umbes 250 inimest Rouku külas ning Moreheadi linnas Paapua Uus-Guinea Lääneprovintsis. Faremi rahvas, kuhu kuulub enamik komnzo keele kõnelejaid, harrastab õdede vahetamist: eri klannide mehed abielluvad üksteise õdedega, nagu on näha ka sugupuust.

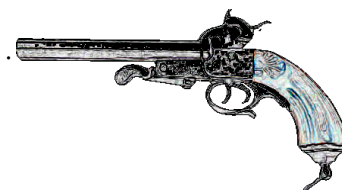
ä = ä sõnas *käsi*. ñ = n sõnas *kang*. th = th inglise sõnas *that*. z = ts sõnas *mets*. —Aida Davletova

Ülesanne nr 4 (20 punkti). On antud mõned sõnaühendid dâw keeles ning nende eestikeelsed tõlked suvalises järjekorras:

1. çum 'aa'	A. sõrmus
2. dâw çuum	B. suu
3. dâw nõr	C. plätud
4. dâw nõr keet	D. väike sõrm
5. dâw tôog	E. vähendada
6. dâw sõb pis piis	F. tütar
7. dâw tôoj	G. jahupurk
8. dôo ' piis	H. keel (kehaosa)
9. sõb dak	I. jalg
10. suk 'aa'	J. nina

Siin on veel mõned sõnaühendid dâw keeles ning nende eestikeelsed tõlked, samuti suvalises järjekorras:

11. be keet	K. kodustatud taapir
12. be tum	L. kapibaara
13. yak yaa'	M. leht
14. yak nâax	N. prillid
15. nâx pôog	O. revolver.....
16. nâx taax	P. peajõgi
17. taax 'uuy	Q. seeme
18. tum tâag	R. kodustatud sipelgakarud
19. yon 'uuy	S. tukupi
20. yon tôoj	T. makašeira

(a) Leidke õiged vastavused.

(b) Tõlkige eesti keelde:

21. dâw sõb piis

22. dâw sõob pis

23. dâw çum piis

(c) Tõlkige dâw keelde:

24. oja

25. väike taapir

26. silm

27. tütre tütar

△ Dâw keel kuulub naduhupi keelkonda. Seda keelt räägib umbes 140 inimest Brasiilia Amazonase osariigis.

ç ≈ pehmendatud k. j ≈ pehmendatud g. r = h sõnas *hobune*. s = š sõnas *šampus*. x = nagu saksa *ch* või vene *x*. y = j sõnas *jõgi*. ' = q võrukeelses sõnas *kalaq* (õhuvoolu lühike katkestus kurgus). õ = nasaliseerunud häälik. â, ô ja u on täishäälikud. Kahekordne täishäälik (kaasa arvatud âa, ôo) märgib langevat või tõusvat tooni.

Kapibaarad, taapirid ja sipelgakarud on Brasiilias leiduvad imetajad. Kapibaarad elavad järvede, jõgede ning soode ääres. Sipelgakarusid teatakse kõige rohkem nende pika nina tõttu, millega nad püüavad sipelgaid. (Vt pilte järgmisel leheküljel.) Tukupi on tugeva maitsega vedelik, mida saadakse maniokimugula pressimisest. Makašeira on manioki liik, tuntud oma vähema mürgisuse poolest.

—João Henrique Oliveira Fontes (nõustaja: Karolin Obert)

kapibaara

taapir

sipelgakar

Ülesanne nr 5 (20 punkti). Yanyuwa keeles räägivad mehed ja naised erinevalt. On antud mõned laused yanyuwa keele naistemurdes ning nende eestikeelsed tõlked:

1. **nya-ardu kiwa-wani**
Poiss tuli tagasi.
2. **rru-bardibardilu kanda-wubala ma-burlurlu**
Eit hakkab küpsetama leiba.
3. **nyu-marralngujilu jarrilu-yabimanji rra-walkuru**
Arst ravib rasedat naist.
4. **wakuku ji-wulumanji**
Koer jookseb.
5. **linji-nhanawalu kanyalu-wudurumala nya-mirningiya**
Naised hakkavad toitma meest.
6. **ji-jakudukudulu kanyinju-athama nya-munanga**
Emu ajas valget meest taga.
7. **nyu-ardulu jilu-nganji warrbima**
Poiss näeb dingot.

Võrdluseks on siin antud mõned laused meestemurdes ning nende eestikeelsed tõlked:

8. **li-walkuru kalu-walanyma**
Rasedad naised ilmusid välja.
9. **ki-warrbimalu kilu-tha wunala**
Dingo sõi känguru ära.
10. **rra-bardibardi janda-waninji**
Eit tuleb tagasi.
11. **ki-bulijimanjilu karrilu-yngkarri rra-ardu**
Politseinik kuulis tüdrukut.
12. **ki-mirningiyalu jilu-wubanji ma-ngarra**
Mees keedab toitu.
13. **rru-yanyuwalu kanda-ngala munanga**
Yanyuwa naine hakkab nägema valget meest.
14. **linji-marralngujilu kalalu-yabimala li-malbu**
Arstid hakkavad ravima taate.

(a) Tõlkige eesti keelde:

15. **mirningiya ka-wulumala**
16. **nyu-munangalu kalilu-wudurruma li-wakuku**
17. **linji-ardulu jalu-wubanji ma-burlurlu**
18. **rru-nhanawalu janda-athamanji ardu**

(b) Märkige iga (a) all antud yanyuwa keele lause kohta, kas tegemist on meestemurdega (♀), nais-temurdega (♂) või jääb see ebaselgeks (?).

(c) Tõlkige yanyuwa keelde, esitades nii meeste kui ka naiste variante juhul, kui need erinevad:

19. *Koer ajas tüdrukut taga.*
20. *Rase naine toidab eitesid.*
21. *Taat ravis yanyuwa meest.*
22. *Känguru hakkab tagasi tulema.*

△ Yanyuwa keel kuulub pama-nyunga keelkonna ngarna harusse. Praegu räägib seda kolm naist Austraalia põhjaterriitoriumil.

k ≈ *g* inglise sõnas *gun*. **nh** ≈ *n* sõnas *känd*. **rr** = *rr* sõnas *kerra*. **th** = *th* inglise sõnas *that*. **r**, **rd**, **rl** ja **rn** hääldatakse nagu **rr**, **d**, **l** ja **n**, ainult et keeleots on ülespoole keeratud. väike **n**-täht **j** ja **d** ees tähendab, et enne kaashäälikut läheb osa õhust läbi nina.

Dingud ja emud on Austraalias elavad loomaliigid.

—Dan-Mircea Mirea (nõustaja: John Bradley)

Toimetajad: Samuel Ahmed, Ivan Deržanski (tehn. toim.), Hugh Dobbs, Dmitri Gerassimov, Shinjini Ghosh, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevitš, David Hultman, Boriss Iomdin, Minkyu Kim, Taehun Lee, Yuyang Liu, Eimear McKnight, Dan-Mircea Mirea, Andrei Nikulin (vast. toim.), Tung-Le Pan, Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Przemysław Podleśny, Marija Rubinštein, Daniel Rucki, Kazune Sato, Milena Veneva, Elysia Warner.

Eesti tekst: Axel Jagau.

Edu!